

KMETSKI LIST

Številka 40

Ljubljana dne 4. oktobra 1939

Leto XXI

Narod sodi in ustvarja sam

Zlato spoznaš v ognju, človeka v trpljenju, narod v dobi velikih pretresov, ki pomenijo zanj preskušnjo njegovih sil in življenjske moči.

Slovinci smo se v zgodovini čvrsto držali, čeprav smo zgodaj izgubili svojo neodvisnost. Res smo izgubili znaten del svojega narodnega ozemlja, toda v primerjavi s pomočjo naših nasprotnikov si vendar lahko rečemo, da smo bili na mestu.

Samozavest

Eden izmed virov, iz katerega narod črpa svojo silo, je njegova samozavest. To je tista ponosna misel, da ima vsak narod, bodi številčno velik ali majhen, svoj prostor na soncu. Da ima vsak narod pravico in dolžnost, sam odločati o svoji usodi in se za to pravico tudi boriti z vsemi sredstvi.

Ako se spomnimo Slovinci nazaj svoje-ga položaja v nekdanji Avstriji, moramo priznati, da je bil vse prej kakor ugoden. Ves silni uradni aparat nas je zatiral in odrival. Kdor čita samo polževo zavite dekrete, s katerimi je vlada po svojih organih zatirala in ovirala ustanavljanje slovenskih narodnih, gospodarskih ter kulturnih društev in ustanov, se mora s spoštovanjem čuditi energiji naših mož v preteklih dobah, ki niso klonili pred nobeno oviro, ampak so se vztrajno in samozavestno borili dalje. Doba od l. 1848. pa vse do izbruha svetovne vojne l. 1914. je tako polna te tihe a vztrajne borbe, da bi morali o njej že zdavnaj imeti obširno ljudsko čitanko, iz katere bi mladi rod črpal vero za bodočnost.

Vera vase

S tem smo prešli na novo poglavje. Poleg samozavesti mora narod imeti tudi nemajno vero vase in v pravičnost svojih zahtev.

Izmenoma se zmeraj v zgodovini ponavljajo dobe, ko vse kaže, da ni ideja nič in da vse vodi le surova sila. Ako jo površno pogledamo, je tudi sedanja doba taka. Ponavljamo pa, da samo za površen pogled. V resnici pa je pra naša doba potrdilo, da ideja zmaga in zmaga, pa naj se ji stavi še tako velika surova sila nasproti. Pred našimi očmi se po svetu odigravajo dogodki, v kakršne še pred nekaj leti ne bi bil nihče verjel. Danes so tu in še nihče ne more povedati, kakšni in kako dalekosežni bodo v svojih končnih idejnih posledicah. Svet se ne oblikuje z bombami in granatami, ampak z mislijo, z idejo. Ne imperator v razkošnem Rimu, ampak siromašen Mučenik je s križa na Golgoti preobrazil svet.

To dejstvo je treba imeti pred očmi, kadar razmišljamo o svoji usodi in nalogah, ki nam jih nalaga.

Pravilno je naš narod v preteklosti razumel moč in vrednost ideje. Ko je l. 1908. avstrijska soldateska streljala nedolžne žrt-

ve po ljubljanskih ulicah, je sicer ves narod zadrhtel v bolečini, a klonil ni. Nasprotno! Prav tista kri je bila baklja, ki je posvetila na jug in pokazala, da smo Slovinci, Hrvatje, Srbi in Bolgari ena sama velika skupna družina, ki ima pravico do lastnega doma in lastnega krojenja svoje usode. In prav kri iz l. 1908. je pognala čudovito drevo jugoslovanske misli, ki se je v poznejših letih tako razrastlo, da je strlo in zatrla vsako moč tuje miselne reakcije na slovenskih tleh.

Na Golgoti

Prišla so potem leta svetovne vojne, prišlo je trpljenje. Srbija, jugoslovanska nada, je bila strta in pregažena, na naših tleh so divjale divje borbe po naši zemlji je neomejeno vladala tuja soldateska. Naš narod je bil kakor pribit na križ, obsojen na nezprosno smrt.

Narod pa tudi v teh dneh ni klonil. Kakor je komu bilo dano: ta z besedo, drugi z orožjem v roki, tretji s tihim, a vztrajnim, dasi nevidnim odporom so se vsi borili proti zaslužjenju in za svobodo. Vsak dan slo-

venske zgodovine iz te dobe je živ dokaz narodove vere. Čeprav nam niso ohranjena vsa imena, so nam ohranjena dejanja. In sad teh dejanj, teh nešteti »neznanih junakov« je danes naša skupna domovina Jugoslavija, ki nam je zato vsem enako sveta: tistim, ki so doživeli Golgoto na albanskih gorah, njim, ki so krvaveli v Dobrudži, onim, ki so trpeli ob Soči in vsem, ki so morali v ječah, v taboriščih ali tudi na lastnih domovih okušati težko in trdo pest tuje-ga nasilja.

Zaupanje v bodočnost

In zdaj, po vseh teh grozotah in tudi po vseh teh zmagah naj bi postali ravnodušni in prepuščali naključju, da nas dvigne ali pogubi?! Ali ne čutite, da bi bila že sama misel na tako možnost poniževalna in zločinska?

Nasprotno se moramo prav zdaj, ko svet zopet pretresajo viharji in v bolečinah išče svoje nove podobe, zavedati, da smo narod z vsemi pravicami do življenja, do lastnega življenja, ki ga bo določil in izoblikoval narod sam.

Slovanstvo v sedanji vojni

Kolo časa se suče naglo in razmere se razpletajo precej drugače nego je marsikdo pričakoval. Skrajja je kazalo, da bodo mali in razdvojeni slovanski narodi prišli drug za drugim pod tujo oblast.

Razvoj dogodkov v zadnjih dneh preteklega tedna daje slutiti čisto drugo sliko.

Ze pred leti, preden je bilo mogoče le približno slutiti, kakšno tragedijo pripravlja usoda poljskemu narodu, so nekateri mlajši nemški teoretiki pridno razglabljali o tem, kaj vse bi se dalo na svetu doseči in ustvariti, ako bi se znašla v skupnem delu nemški smisel za red in organizacijo ter ruska intuitivnost (pronicijivost) s svojo duhovno globino. Takrat so bile razmere še drugačne in ti mladi ljudje v Nemčiji sami s svojimi nauki niso bili nič kaj prijazno sprejemljivi, priznati pa je tudi treba, da jih režim ni prehudo preganjal. Seveda, saj so pomenili le njegovo levo, skrajno radikalno krilo.

Medtem so se razmere bistveno spremenile, oziroma toliko dozorele, da je čas nekdanje teorije začel spreminjati v resničnost. Proti vsemu pričakovanju povprečnega opazovalca je bil dosežen koncem avgusta letos sporazum med Rusijo in Nemčijo, čemur so potem z naglico sledili vsi burni in krvavi dogodki letošnjega septembra.

Kot Slovani, kot nepristranski opazovalci, pa moramo priznati, da je ta tragedija samo železna nujnost uradne poljske politike, za katero se mora sedaj tako krvavo pokoriti ves narod.

Po vseh glasovih zapadno evropskega tiska pa je vprašanje Poljske sedaj le še podrejena pomena. Angleški in francoski tisk trdita, da ti dve državi ne bosta priznali sedanjega stanja, italijanski meni, da je to stanje dokončno in da je sedaj treba misliti na sklenitev miru.

Medtem sta se Rusija in Nemčija podrobno dogovorili o razdelitvi Poljske, o čemer podrobneje poročamo na drugem mestu. Pri tem je značilno, da se sedanja meja bistveno razlikuje od prvotne demarkacijske črte. Rusi so se umaknili od Varšave na vzhod, v glavnem na dejansko narodnostno mejo med Ukrajino in Belorusi ter Poljaki. S tem so ugodil poljski zahtevi, ki se je stalno ponavljala za časa angleško-francosko-ruskih pogajanj, da ne sme noben ruski vojak stopiti na poljska tla.

Kakor danes za Poljsko to zveni tragično, pomeni vendar resničnost, s katero je treba računati.

Na drugi strani, kakor rečeno, gleda danes svet na poljsko vprašanje le kot na postransko. Povsod pa podčrtavajo, da je Rusija po cellem dobrem desetletju brezbriznosti za Evropo in njene tegobe sedaj posvetila velik del svoje pozornosti Evropi, in sicer v zelo velikopoteznem obsegu. Posegla je v Baltik, v srednjo Evropo in posredno tudi na Balkan.

V Baltiku si je s podreditvijo Estonske zagotovila premoč. Na Poljskem je preprečila razne obstoječe načrte, je vrnila Ukrajince in Belorusce narodni celoti ter je prišla na Karpate svrta v Evropo. Danes je neposredna meja šinja male Slovaške, Madžarske in Romunije

ter ima s tem neposreden vpliv na Podunavje in v velikem obsegu tudi na Balkan. S tem je iz tega interesnega območja za zdaj izrinila Anglijo in Francijo, hkratu pa pomeni protitež za obe državi osi.

Razume se, da je Rusija v novo zasadenih pokrajinah jela uvajati svoj gospodarsko-socialni in politični sistem. To je naravno in se nam niti ne zdi potrebno tega posebej podčrtavati. V šole je vpeljala zopet ukrajinščino, ki je bila na Poljskem prepovedana, hkratu pa se z vso

naglico izvaja obširna in temeljita agrarna reforma.

In tega se zavedajo tudi na zapadu in v državah osi. Zato se danes toliko piše in ugiblje o pojavu največje slovanske sile v Evropi. Zato tudi mnogi namigujejo na možnost mirovne konference, ki naj bi uredila vsa evropska vprašanja in sporazumno razdelila interesna območja. In o tej konferenci pišejo, da naj bi se vršila v Moskvi.

Doma in drugod

Volitve v senat

Z ukazom Nj. Vel. kralja so bile v petek 28. septembra razpisane volitve v senat na dan 12. novembra po določenih sedanjega zakona o volitvah senatorjev. Dan sklicanja senata bo določil kraljevski ukaz.

Volilni upravičenci za senat so: narodni poslanci, banovinski svetniki in obč. župani. Zaradi razpusta skupščine odpadejo narodni poslanci kot volilci. V banovini Hrvatski so bili razrešeni tudi vsi imenovani banovinski svetniki in mestni župani in odpadejo tudi ti senatorski volilci. Večini županov podeželskih občin je letos potekel triletni mandat in nimajo po mnenju okrožnega sodišča v Sarajevu volilne pravice. Ti župani so bili izvoljeni za časa Stojadinovičevega režima.

O vseh vprašanjih, ki so se pojavila ob razpisu senatorskih volitev, bo izdal pravilna tolmačenja pravosodni minister g. dr. Lazar Marković.

Za senatorske volitve se morajo predložiti najkasneje do 28. oktobra kandidatne liste, podpisane od najmanj 50 volilnih upravičencev. Volilne edinice so banovine in se vlagajo kandidatne liste pri pristojnih okrožnih sodiščih.

Slovenija voli 4 senatorje. Prav toliko senatorjev lahko kralj imenuje.

Politični zakoni

Ministrski svet je poveril pravosodnemu ministru dr. Lazarju Markoviću nalog, da sestavi predlog volilnega zakona na podlagi splošnega neposrednega in tajnega glasovanja z volitvami po listah in po proporcijem sistemu.

Dr. Vladimir Maček, podpredsednik kr. vlade, je izjavil, da se volitve narodnih poslancev ne bodo vršile, dokler ne bo tega dopuščal mednarodni položaj.

Uradno poročilo napoveduje tudi ostale politične zakone (tiskovni in zborovalni), ki se bodo pričeli takoj izdelavati.

Volilni zakon za hrvatski sabor

Banska oblast Banovine Hrvatske je pričela pripravljati zakon za volitve hrvatskega sabora. Volitve v hrvatski sabor se bodo kmalu vršile, kakor poročajo hrvatski listi.

Crožniška brigada za Hrvatsko

Na podlagi sporazuma med g. dr. Mačkom in predsednikom vlade g. Cvetkovićem je bila v Zagrebu osnovana posebna orožniška brigada za banovino Hrvatsko. Za poveljnika brigade je postavljen brigadni general Tartaglia.

300 milijonov dinarjev

je odobrenega kredita ministru vojne in mornarice za odkup živine in vozil, ki jih potrebuje naša vojska za zavarovanje naših državnih meja.

Tozadevna uredba ministrskega sveta je že izšla.

Razveljavljene uredbe o sodnikih

Ministrski svet je razveljavil uredbo o postavljanju sodnikov rednih sodišč in uredbo o prepovedi političnega udejstvovanja sodnikov. Vprašanja, ki so bila predmet teh uredb, bodo urejena z novim zakonom o sodnikih.

Zagrebsko radio postajo

bo prevzela Hrvatska seljačka stranka. Zagrebska radio postaja je bila last delniške družbe, ki je na nedavnem občnem zboru sklenila ponuditi jo HSS. Za pogajanja je občni zbor izvolil poseben odbor.

Vrhovno sodišče v Ljubljani

Z uredbo o prenosu oblasti s pravosodnega ministrstva na banovino Hrvatsko je bilo tudi odločeno, da se sedež Stola sedmorice, oddelek B v Zabregu s 1. novembrom 1939. premesti iz Zagreba v Ljubljano ter spremeni svoj dosedanji naslov Stola sedmorice oddelek B v Zagrebu v Vrhovno sodišče v Ljubljani.

Demokrati

so se v Beogradu sestali na stanovanju Ljube Davidovića in pretresali vprašanje senatorskih volitev.

V Zagrebu

so se sestali glavni tajnik Jugoslov. nac. str. dr. Albert Kramer, predstavnik kmetsko demokratske koalicije Večeslav Vilder in predsednik banovinskega odbora JNS za banovino Hrvatsko, dr. Grga Andjelinić.

Dr. Vl. Maček

podpredsednik vlade, je prispel koncem preteklega tedna iz Beograda v Zagreb, kjer se je sestel s funkcionarji HSS in z banom dr. Ivo Subašićem. Razgovarjali so o zaključitvi dela za prenos kompetenc z ministrstev na banovinsko oblast v Zagrebu.

„Vreme“ pred sodiščem

Poročali smo že o beograjskem dnevniku »Vreme«, katerega delnice so v rokah dr. Milana Stojadinovića, njegovih sorodnikov in prijateljev. Uprava beograjske policije je pred meseci odstavila upravni in nadzorni odbor delniške družbe in postavila podjetju komisarja. — Razrešeni člani so vložili tožbo zaradi motenja posesti proti upravniku beograjske policije. Sodišče je tožbo zavrnilo z utemeljitvijo, da z ukrepom oblasti sploh ni mogoče izvršiti motenja posesti in da sodišče ni poklicano izreko svoje sodbe, ali je izvršeno motenje posesti s kakim odlokom upravnih oblasti. Tožitelji so se proti razsodbi pritožili ter bo o tej načelno važni stvari razpravljalo še višje sodišče.

Razpust kmetijske zbornice v Banja Luki

Kmetijski minister dr. Branko Čubrilović je razpustil odbor kmetijske zbornice za vrbasko banovino v Banja Luki. Do novih volitev bo vodil zbornične posle kot vladni komisar bivši zemljoradniški poslanec Dušan Branković.

Davčno amnestijo

zahteva Zveza trgovskih združenj. To zahtevo moramo tudi kmetje podpreti in je pravično, da se oprostite tudi kmetom vse davčne kazni.

Padanje cen živini

Izvoz prašičev in živine je zelo nazadoval v češkomoravski protektorat in v Nemčijo (na Dunaj). To je imelo težke posledice za slovenskega kmeta. Živini je padla cena za eno do dva dinarja pri kg, telet kmetje niti prodati ne morejo. Prav tako so padle cene prašičem. Ponekod imajo kmetje mnogo mladih prašičkov jesenčkov, pa jih ne morejo prodati. Kam z njimi. Kmetje so računali s tem dohodkom, nakupili bi svoji družini obutev, obleko, poplačali davke in krili druge nujne izdatke.

Mnogo malih kmetov, ki so kupovali mlade prašičke, jih letos ne kupi. Boje se, da bo zaradi vojne stran vržen denar, ako kupi prašičke. To je napačno računanje. Kmet oziroma njegova družina bo na svoji zemlji ostala in mora zato gospodariti na kmetiji ne glede na to, kaj se v svetu dogaja. Kmet ne sme prenehati z rednim gospodarjenjem, ako neče priti hude stiske.

Posledice oslabiljenega izvoza in ustvarjenega razpoloženja zaradi evropske vojne se vidijo na naših sejnih. Mrtvi so, nobene kupčije ni. Malo je dogona in še manj kupev. To so slaba znamenja. Poklicani činitelji naj store vse, da se izvoz živine poveča in poišče drugih trgov, ako ne moremo več toliko izvažati v Nemčijo.

Holandska meja zaprta

Nemčija je nenadoma strogo zaprla mejo proti Holandiji.

Nemški vojaki morajo biti 100 metrov oddaljeni od holandske meje. Strogo jim je prepovedan vsak razgovor s holandskimi obmejnim organi.

Med obmejnimi prebivalstvom je ta ukrep povzročil obilo razburjenja in zaskrbljenosti.

Italija — v vojno?

Sredi tega tedna bo baje Italija uradno sporočila nemške mirovne predloge Franciji in Angliji. Splošno sodijo, da bodo ti predlogi odklonjeni, dokler Nemčija na vzhodu ne vzpostavi stanja, kakršno je bilo pred 1. septembrom. Poleg tega bi morala Poljski plačati odškodnino.

Nemčija na to seveda ne bo mogla pristati. Zato že sedaj splošno prevladuje mnenje, da bo mirovni poskus brez haska.

Spričo tega sodijo v Angliji, da bo Italija stopila v vojno na strani Nemčije.

Po drugi strani pa nemški uradni krogi zatrjujejo tako:

Ce Hitlerjevi predlogi ne bodo naleteli na odmev, potem Nemčija ne bo zgubljala časa, ampak bo pričela pogajanja z Rusijo v okviru rusko-nemškega sporazuma.

Ruske dobave Nemčiji

Po nemških poročilih Rusija trenutno ne bo mogla Nemčiji v večjih količinah dobavljati nič drugega razen lesa.

Rusija namreč ne more v naglici tako povečati produkcije petroleja in premoga, da bi lahko izdatno zalagala Nemčijo.

Poleg tega se širijo glasovi, da bo Amerika posredovala v kitajsko-japonskem sporu. S tem, če ne bo Japonska več tako zaposlena na Kitajskem, nastaja nova nevarnost, da se japonska ekspanzivnost zopet obrne proti Rusiji. V takem primeru pa bo Rusija potrebovala surovine zase.

Kaj se godi po svetu

Zunanja politika

V petek 29. septembra je bilo v Moskvi podpisanih med Nemčijo in Rusijo nekaj važnih pogodb, ki so odprle vsaj nekoliko pogleda za kulise sedanjih dogodkov.

Razdelitev Poljske

Pod tem imenom razumemo navadno razdelitev republike Poljske, kar pa se seveda ne krije popolnoma s poljskim jezikovnim ozemljem, torej ne s poljsko narodno lastnino.

Sedanja meja med Nemčijo in Rusijo se pričinja na najjužnejšem koncu Litve, gre tu v zapadni smeri od Augustova do nemške državne meje ter ob tej meji dalje do reke Pisia. Ob tej reki poteka meja do Ostrolenke, nato pa v južozapadni smeri, dokler ne doseže Buga pri Nuru. Ob reki Bugu gre do Krystnopolja, nato proti zapadu severno od Ravaruske in Lubaveča do Sana ter ob reki San do njenega izvira.

Ta meja se približno krije z narodnostno mejo. Kolikor v severnem predelu pride Poljakov pod rusko oblast, toliko približno ostane Ukrajincev južneje zunaj Rusije. Spričo tega je upravičena domneva, da je Rusija s tem ustregla poljski želji, da ne stopi ruska vojska na poljsko ozemlje, hkrati pa je Angliji in Franciji tudi pustila odprte vse možnosti glede Poljske, ne da bi pri tem kršila svoje pakte z Nemčijo. Tako presojanje in vrednotenje položaja se vsaj vsiljuje res nevtralnemu opazovalcu, ki bo moral priznati, da je v tem položaju taka politika modra in smotrena. Kakšen bo odziv na te dogodke, o tem nas bo vsekakor poučila bližnja bodočnost.

Nova Poljska

Te dni je napovedana »mirovna ofenziva« s strani Nemčije. Med pogoji za sklenitev miru bo v Hitlerjevi ponudbi, ki jo bo posredovala Italija, obsežna tudi zahteva, da Anglija in Francija priznata nemško-rusko okupacijo in delitev Poljske. V tem primeru bi bila Nemčija pripravljena obnoviti malo poljsko državo, bržkone po vzgledu češko-moravskega protektorata. Obsegala bi samo ozemlje z izključno poljskim prebivalstvom in z glavnim mestom Varšavo.

Po dosedanjih poročilih bosta Anglija in Francija to mirovno ponudbo odklonili in se bo torej vojna nadaljevala z vsemi silami in sredstvi na zapadnem bojišču.

Ruski cilji

Ko je Rusija segla na ozemlje Poljske, so nekateri pričakovali, da ji bosta Anglija in Francija napovedali vojno, kar se pa ni zgodilo in se bržkone do skrajne sile tudi ne bo. Podoba je, da se Rusija sedaj trudi, kako bi na miren način in brez boja pridobila to, kar je v revolucijskem zlomu ob koncu svetovne vojne in v prvih letih po njej izgubila.

Ukrajino in Belorusijo že ima. Trenutno je njen interes Baltik. Tam je že sklenila pogodbo z Estonko, na podlagi katere ima pravico na otokih Darema, Oesel, Kijumaa, Dagö in v mestu Paltiski graditi pomorska vojna oporišča in več aerodromov za letalstvo s pravico do nakupa tega sveta po izjemni ceni.

S tem je Rusija v vojaškem pogledu postala dejanski gospodar Baltiškega morja. V ostalih točkah omenjene pogodbe si je Rusija zagotovila tudi gospodarsko in politično kontrolo Estonske.

Po podpisu te pogodbe sta sedaj na vrsti Latvija in Finska. Skozi latviška pristanišča je šlo nekdanj največ ruskega izvoza na severozapad. To hoče sedaj Rusija obnoviti in si položaj tudi trajno utrditi. Zadnja poročila vedo povedati, da se bodo že v bližnjih dneh začela pogajanja v tem smislu med Rusijo in omenjenima baltiskima državama. Taka pogajanja so seveda kratka in je tudi njih rezultat mogoče že v na-

prej napovedati. Šibkejši mora sprejeti zahteve močnejšega.

Mirovne ponudbe

Proti koncu preteklega tedna je bilo med Rusijo in Nemčijo v naglici podpisanih nekaj pogodb.

Prijateljski pakt med obema velesilama v glavnem določa, da smatrata Rusija in Nemčija sedanjo razmejitev na Poljskem za dokončno. Obe velesili izjavljata, da ne dovoljujeta nobeni državi vmešavanja.

O vojaški pogodbi med obema velesilama se sicer dosti govori, vendar so to samo ugibanja, katerih resnične podlage in vsebine v širši javnosti bržkone nihče ne pozna.

Merilo: 50 100 150 km * ruska voj. oporišča
Zemljevid baltških držav. Kakor omenjamo na drugem mestu, si je Rusija v sedanjih zmedah zagotovila prevladujoč položaj v Baltiku.

Glede gospodarskega sodelovanja sta Molotov za Rusijo in Ribentrop za Nemčijo izmenjala pismene izjave o pripravljenosti, da bosta obe državi z vsemi sredstvi pospeševali medsebojne gospodarske odnose in izmenjavo blaga. Rusija bo Nemčiji dobavljala surovine, ta pa Rusiji industrijske izdelke.

V zvezi s tem sta Rusija in Nemčija izdali dne 28. septembra skupno mirovno izjavo, ki se glasi:

Ker smatra vlada nemškega rajha in vlada SSSR po danes podpisani pogodbi vsa vprašanja, ki so nastala po razpadu Poljske, za končno veljavno rešena in je s tem ustvarjen trden temelj miru na vzhodu Evrope, dajeta soglasno izraza naziranje, da odgovarja pravim interesom vseh narodov, da se sedanjemu med Nemčijo na eni ter Anglijo in Francijo na drugi strani obstoječemu vojnemu stanju napravi konec. Obe vladi bosta zaradi tega skupna prizadevanja v danem primeru v sporazumu z drugimi prijateljskimi silami usmerili na to, da se ta cilj čim prej ko mogoče doseže. Če pa bi prizadevanja obeh vlad ostala brez uspeha, potem bo s tem ugotovljeno dejstvo, da sta Anglija in Francija odgovorni za nadaljevanje vojne, pri čemer se bosta v primeru nadaljevanja vojne vladi Nemčije in SSSR medsebojno posvetovali o nadaljnjih potrebnih ukrepih.

V tej izjavi je torej rečeno, da se bosta Rusija in Nemčija v primeru nadaljevanja vojne posvetovali o nadaljnjih ukrepih. To pa odpira vrata najrazličnejšim možnostim, o katerih danes še ne kaže govoriti.

Boji na zapadu

Na zapadu ni nič pomembno novega. Vsi dosedanj napori Francozov streme za tem, da

čete očistijo vmesno ozemlje med obema utrjenima črtama.

Vrše se topovski dvoboji, ki imajo s francoske strani v prvi vrsti namen ugotoviti, kje je nemška Siegfriedova črta najšibkejša in najbolj ranljiva.

Verjetno pa je, da bodo srđiti in krvavi boji izbruhnili na tej fronti po pričakovani odklonitvi nemškega mirovnega predloga.

Glede tega bo verjetno padla odločitev ta teden. V splošnem napovedujejo za ta teden važne in usodne dogodke, verjetno pa je tudi, da se bodo boji tega tedna v glavnem odigravali še na diplomatskem ozemlju.

Različni glasovi o Hitlerju

Še nedavno so bile v javnosti razširjene vesti, da Hitler ne bo zahteval kolonij, ako Francija in Anglija priznata sedanje stanje na Poljskem in skleneta z Nemčijo mir.

Druge vesti so poročale, da je v tem primeru nemški kancelar Hitler pripravljen, odreči se nadaljnemu vodstvu nemških državnih poslov.

Zadnja uradna — ali vsaj poluradna izjava z nemške strani pa ne vsebuje ne prve ne druge točke, ampak ponavlja nemške in italijanske zahteve po kolonijah.

Ciano v Berlinu

Italijanski zunanji minister grof Ciano je odpotoval na nemško povabilo v Berlin.

Italijanski listi naglašajo politično važnost tega potovanja in berlinskih razgovorov, francoski in angleški tisk pa menita, da je to v soglasju z nemško-italijansko konzultacijsko (posvetovalno) pogodbo.

Gre baje za to, da bi Italija posredovala pri sedanjih nemških prizadevanjih za mir, hkratu pa tudi za vprašanje bodočega zadržanja Italije v primeru poostrenega nadaljevanja vojne.

Balkanu bo prihranjena vojna

Vse tri velike sile, ki mejijo na balkanske države, Rusija, Nemčija in Italija so zainteresirane na tem, da ostane Balkan v vsakem primeru nevtralen. Vse tri države si tudi po svoje prizadevajo, kako bi to nevtralnost zagotovile s pogodbami. Veliko nalogo v tej smeri je imel turški zunanji minister Saradzoglu, ki se je mudil skoro ves pretekli teden v Moskvi in ki se je pred svojim odhodom razgovarjal s predstavnikoma Romunije, Jugoslavije in Grčije. Vprašanje nevtralnosti Balkana je bil tudi predmet razgovorov med nemškim zunanjim ministrom von Ribentropom in Molotovim v Moskvi. Najnovejši obisk zunanjega ministra Italije grofa Ciana v Berlinu bo gotovo tudi v zvezi z balkanskim vprašanjem.

Vse balkanske države so že izjavile, da hočejo ostati nevtralne. Med njimi se pripravlja, kakor poročajo nekateri listi, skupen dogovor o nevtralnosti. K temu dogovoru naj bi pristopila tudi Bolgarija.

Hvaležnost dr. Tise

Slovaški ministrski predsednik msgr. Tiso je poslal Hitlerju naslednjo brzojavko: Globoko sem ganjen radi prijateljskih besed priznanja, ki ste jih naslovili na slovaški narod, na njegovo vojsko in name. Želim vam g. državni kancelar izraziti našo hvaležnost. Kakor sem to storil dne 13. marca letos, tako vas tudi sedaj ponovno uverjam, da se ne bo nihče razočaral zastran slovaškega naroda, kdorkoli želi v Evropi zgraditi trajen mir na temelju narodnega napredka. Dejstvo, da ostanemo na nemški strani, je nov dokaz našega prepričanja, da sodelujemo pri pravični stvari in da nismo pozabili, kaj sta Nemčija in njen vodja storila za nas.

Napredek šolstva v Rusiji

Rusija je imela leta 1919. okrog 70 visokih šol, danes pa jih ima 435. V sedanjih Ukrajini

je bilo 19 visokih šol, a danes jih je 123. V šolskem letu 1939. je posečalo v Rusiji 600.000 dijakov visoke šole. Na vsakih tisoč prebivalcev odpade 35 visokošolcev. Na visokih šolah so vpisani dijaki vseh narodnosti ruske države. Tako so na vseučilišču v Leningradu (Petrogradu) vpisani študenti 48 narodnosti, na univerzi v Moskvi pa celo 50 narodnosti. Od leta 1926. do vključno 1937. se je število inženjerjev povečalo osemkrat, znanstvenikov šestkrat, umetnikov trikrat, učiteljev in profesorjev 2'8 krat in pravnikov 1'7krat. Sedaj tvori inteligenca 13 do 14% celokupnega prebivalstva Rusije. V Rusiji je uveden brezplačen obvezni šolski pouk. Srednje šole obiskuje sedaj 12 milijonov dijakov, dočim je bilo leta 1915. v ruskih srednjih šolah samo 500.000 učencev. Tudi v osnovnih šolah se je število učencev v primerjavi z letom 1915. zvišalo 250 krat. V zadnjih petih

letih je bilo v Rusiji ustanovljenih 20.607 novih šol, število učiteljev pa je poskočilo od 56.000 v letu 1915. na 700.000 v tem letu. Kakor je iz teh kratkih podatkov razvidno, se nahaja šolstvo v sodobni Rusiji na zelo visoki stopnji.

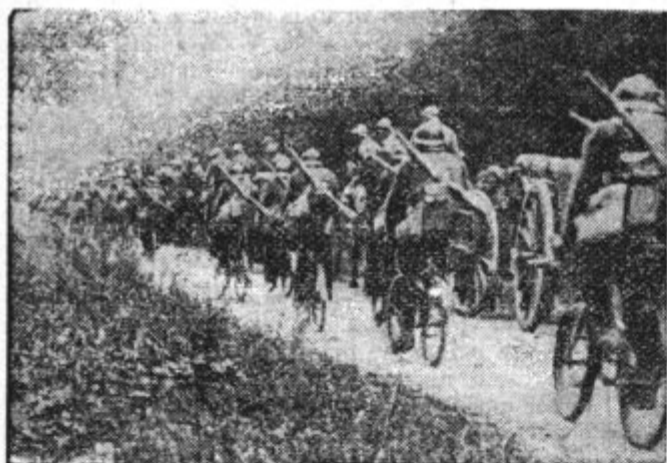
Nemčija po številu druga slovanska država

Po nemško ruskem sporazumu je pripadlo Nemčiji okrog 20 milijonov poljskih državljanov, Rusiji pa 15 milijonov.

Prebivalstvo Nemčije se je povečalo na 105 milijonov. Od tega števila je 9 milijonov Čehov, 2 in pol milijona Slovakov, 18 milijonov Poljakov poleg Slovencev, Hrvatov in Lužiških Srbov. Slovanska manjšina v Nemčiji šteje torej okrog 30 milijonov ljudi in je postala s tem druga največja slovanska država.

Zgoraj desno: Nemški zunanji minister v. Ribbentrop, ki je pred kratkim podpisal v Moskvi nove pogodbe Nemčije z Rusijo. — Spodaj levo: Takole previdno in oprezno so ruski vojaki prekoračili rusko-poljsko mejo in začeli zasedati ukrajinsko ozemlje nekdanje Poljske. — Spodaj desno: Maršal Čangka jšek, vodja Kitajcev. O njem pravijo, da je sedaj pripravljen na pogajanja z Japonsko s posredovanjem Združenih držav.

Zgoraj desno: Kolesarji se pomikajo na bojišče. V sredi:

Nemški general Fritsch, bivši vrhovni komandant nemške vojske, je padel na vzhodnem bojišču. Pokopali so ga z velikimi častmi v Berlinu na državne stroške.

Zgoraj desno:

Kraljevi grad v Varšavi, bivši sedež predsednika Poljske, so nemške bombe popolnoma porušile. Spodaj (prva slika): Anglež King aHll, čegar pisma trosijo angleški letaki po Nemčiji. (Druga slika): Pomoč ranjencem na bojišču.

Letalska bitka na zapadu

Nad Siegfriedovo črto se je v soboto vršila huda letalska bitka med petimi angleškimi in 15imi nemškimi letali.

Pri tem so bila 3 angleška letala sestreljena, eno je zasilno pristalo na francoskem ozemlju, peto letalo pa se je vrnilo domov in je le ob pristanku utrpelo nekaj škode.

Bitka, v kateri sta bili sestreljeni tudi 2 nemški letali, je trajala 35 minut in ni zahtevala večjih človeških žrtev, ker se je večina angleške posadke s padali rešila iz poškodovanih letal.

Mladina na vasi

Kapele pri Brežicah

Pri nas smo vodili križev pot za ustanovitev Društva kmetijskih fantov in deklet in končno vendarle uspeli. Radi tega sklicujemo ustanovni občni zbor Društva kmetijskih fantov in deklet v Kapelah za nedeljo, dne 8. oktobra 1939. Vabimo vse tovariše in tovarišice, da se ta dan vsi udeležite občnega zbora, ki ste se vpisali pri pripravljalnem odboru.

Trnje

Ze dolgo časa se tudi v naši vasi pripravljamo in trudimo, da bi ustanovili Društvo kmetijskih fantov in deklet, pa nam do sedaj niso napore uspeli. Poizkusili smo še enkrat in zdaj, izgleda, da smo trud kronali z uspehom. Vložili smo pravila; pripravljalni odbor pa pridno dela, da se mladinska organizacija kmetijske mladine v naši vasi ukorenini radi naše bodočnosti in boljšega življenja vsega kmetijskega ljudstva.

Ljubljana

Okrožje kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani je imelo v nedeljo, dne 1. oktobra 1939 svoj redni občni zbor, na katerem se je razpravljalo o preteklem delu in sprejelo zaključke za nadaljnje delo. Z dosedanjim delom smo zadovoljni, pričakovati pa je od vseh pokretašev, da se delo dvigne in spopolni v vseh odsekih kulturnega delovanja. S temi načrti gremo na delo v novem letu.

Iz naših krajev

× **Glavni volilni odbor** za senatorske volitve se je v ponedeljek sestal na prvo sejo.

× **Za poslanike naše države** sta bila imenovana Vladimir Milanović v Bernu in Aleksander Avakumović v Madridu.

× **Članom Vodnikove družbe**. Se poldrug mesec, pa bodo izšle letošnje knjige Vodnikove družbe. Letošnji književni dar obsega sledeče knjige: ilustrirano Vodnikovo pratiko za l. 1940., povest znanega pisatelja Ivana Albrehta »Nebo gori«, kriminalno povest mlade pisateljice Ljube Prennerjeve »Neznani storilec« ter ilustrirano poljudno-medicinsko knjigo zdravnika-spe-

Očeslavci

Kmetško delo na polju se je v glavnem dokončalo, sedaj pridno v goricah pospravljamo letošnji pridelek grozdja. Toča nas je letos izpučila, zato gremo z veselimi obrazi v gorice; trgategv je namreč zelo lepa, ne vemo pa, če bomo vino lahko prodali. Kakor koli pač bo, po opravljenem delu za vsakdanji kruh bomo skozi zimo v toliko bolj delali za dobrobit naše izobrazbe. Poleg predavanj in delavskih večerov bomo skušali tudi dvigniti naše dramatično delo. Storili bomo vse za prosveto in izobrazbo vasi.

Prapor kraljice Marije so si v tekmi pridobile ljubljanske Sokolice (tekmovalna vrsta Sokola Ljubljana).

cialista dr. Janka Hafnerja »O boleznih ušesa, nosa in grla«. Lep književni dar za borih 20 dinarjev. Ne zamudi te lepe prilike. Brž se včlanite pri svojem poverjeniku — ne pozabi pa opozoriti na ta književni dar tudi svoje znance in prijatelje — ali pa se prijavi pisarni Vodnikove družbe v Ljubljani, Knafljeva 5. Lahko pa kupiš na poštne uradu položnico ter nakažeš znesek 27 din, t. j. 20 din članarine in 7 din za odprene stroške. Na položnico napiši: Vodnikova družba v Ljubljani, Ljubljana št. 14.520.

× **Okraden** je bil v vlaku med postajo Škofja Loka do Mednega Stefan Novak iz Ljubljane. Tat mu je izmaknil usnjato listnico s 15 tisoč dinarji.

× **Aretiran** je bil v Zagrebu bivši zaupnik zagrebške policije Branko Zweiger. Dolže ga,

da je imel zveze z atentatorji na pokojnega profesorja dr. Milana Sulfaja.

× V Beogradu je umrl armijski general Božidar Terzić, junaški poveljnik srbske armade iz svetovne vojne.

× **Pogajanja z Nemci**. V Beogradu so se sestali koncem preteklega tedna predstavniki našega gospodarstva za zastopniki nemškega trgovinskega odposlanstva za sklenitev nove trgovinske pogodbe.

× **Švica** se zanima za naše meso. Dosedaj je Švica uvažala meso največ iz Danske. Zaradi vojne je ta uvoz onemogočen in Švica je prisiljena kriti svoje potrebe drugod. Najbližja zemlja ji je Jugoslavija, ki ima živine dovolj za izvoz.

× **Izvoz našega lesa**. V prvih osmih mesecih tega leta je znašal izvoz našega lesa 851.000 ton v vrednosti 737.000.000 din. V istem razdobju lani je znašal izvoz lesa 639.000 ton v vrednosti 568.000 tisoč din. Po tem je naš izvoz v prvih osmih mesecih tega leta po količini večji za 212.000 ton ali 33%, po vrednosti pa večji za 169.000.000 din ali 30%. Največji konsumenti našega lesa so Italija, Madžarska, Anglija, Nemčija, Belgija ter Egipt.

× **Zveza mlinarjev** je predlagala trgovinskemu ministru, da se naj prepove izvoz žita, pač pa naj se dovoli izvoz moke.

× **Mestna hranilnica ljubljanska** obhaja ta mesec 50letnico od svoje ustanovitve.

× **Razbojnik Anton Hace** se klati sedaj s svojimi pajdaši po Gorenjskem in vlamlja po raznih hišah. Nedavno je vlomil v Ratečah pri Škofji Loki. Haceta pridno zasledujejo in je upati, da jim bo kmalu padel v roke.

× V Beogradu je umrl bivši srbski minister Kosta Glavinčić.

× **Nebesno telo** so videli kmetje iz vasi Krstaš in Dobri gošče, ki je s silnim pokom priletelo na planino Plase. Strokovnjaki Sarajevskega muzeja so se odpravili na planino, da poiščejo meteor.

× **Ceno moštu** je določila »Gospodarska sloga« v Splitu. Za mesto Split in okolico 250 dinarjev za hl, za vsa ostala mesta splitskega sreza pa 180 do 200 din za hl.

× **Kolonizacija pančevskega sita**. Z visokim nasipom, ki ga je država zgradila ob Donavi od pančevskega mostu pri Beogradu do Pančeva, je bilo pridobljenih 27.000 oralov najboljše plodne zemlje. To zemljišče bo te dni razdeljeno med vojne dobrovoljce.

× **Ponoverbe v Dubrovniku**. Revizija občinskega poslovanja v Dubrovniku je ugotovila

Za rodno grudo

(Dalje.)

Gruntar pa ni bil dostopen za take šale. Divja jeza ga je obšla, pa je nahrulil tujea:

»O, ko bi le moj potok mogel postati tako divji kakor jaz, pa bi kmalu spravil tole zidice v kraj in še vse pritepence! Takrat bi se pa jaz lahko smejal.«

Nato je kmet jezno pokazal inženirju hrbet in je s stisnjenimi pestmi odkorakal k razvalinam svoje hiše. Preril se je do kamnice in do peči, ki je stala sredi ruševin in žalostno strmela k njemu. Sprednji del je bil že razbit, da je bilo videti v notranjost spretno speljanega dimnika.

Bila je kakor razparano telo. Kmet se je dotaknil peči, na kateri se je tolikokrat grel, in jo je nagovoril kakor prijatelja:

»Uboga reva, hudo ravnajo z nama! Raztrgali so nama prsi in še tam je zdaj vse puho in prazno.«

Zapustil je razvaline in odšel k studencu, ki je kakor vedno pridno izlival svojo svežo vodo v kamnito korito. Pri tem je zadovoljno žuborel in razposajeno brizgal vodo okrog sebe. Kmet je nastavljal usta na cev in napravil nekaj krepkih požirkov. Tako se mu ni voda že dolgo prilegla.

»Zmeraj a bil dostojen studenec,« je dejal, »kolikerim si že pogasil žejo! Zdaj si opravil svoje delo, za menoj ne bo nihče več srebal tvojih vodil! Tako si bil delaven — a poslej ne boš mogel nič več delovati —«

Počasi je šel dalje. Sklenil je, da se poslovi od vsake njive in vsakega travnika, vsakemu je še hotel privoščiti prijazno besedo, se jim zahvaliti za zvestobo in slednjo dobro letino. Hotel se je posloviti od njih kakor od zvestih deklet in hlapcev.

Bilo je v začetku maja. Travniki so bili vsi v cvetju in polni pomladnega nakita, v sadovnjaku je bila trava tu in in tam že čevljev visoka in se je marsikje sklanjala pod lastno težo.

Cez teden dni bi se lahko začela košnja, je mislil nekdanji gospodar, zdaj pa mora sočna mlada trava utoniti v vodi in ji ne morem pomagati. Vsak list, vsak cvet, vsaka korenina mora umreti, umreti kakor človek. Tako se je zdelo kmetu, ko je pregledoval svoj nekdanji grunt in premišljal, koliko opravka bo tu imela smrt.

»Kako čudne misli včasih obidejo človeka!« ga je obšlo.

Prišel je do potoka, kjer je cvetel grm črne trave, poln čebel. Prej ga je bil komaj kdaj opazil. Zdaj mu je pogled obvisel na njem in je mrmral:

»Tudi ta mora utoniti!«

Vzel je svoj okorni žepni nož in porezal grm nizko pri koreninah.

»Tako bo laglje umrl,« si je mislil. Ko bi bil imel pri rokah koso, bi bil enako poslednjo uslugo izkazal tudi vsej travi.

V potoku je videl bliskovito šinito po vodi nekaj postrvi, ki so se skrile v kotanjo.

»Nič se ne skrivajte,« jim je zaklical. »Zdaj vam je dobro! Ko bi jaz mogel vzdržati v vodi tako kakor ve, me ne bi nihče nikoli pregнал s tega grunta.«

Noč je že legala na zemljo, ko je vsem svojim njivam rekel zbogom. S povešeno glavo se je končno odpravil v dolino. Hujšega dneva še ni bil doživel. Spodaj ob zidu je naletel na inženirja. Pogled nanj mu je zopet pognal žolč v besedo, pa ga je jedko vprašal, če namerava potopiti tudi ribe.

»Ne, ampak vaše muhe, očka,« mu je ta naglo odgovoril in je tako kakor vedno tudi zdaj imel zadnjo besedo.

Pred svitom je kmeta že zopet gnalo nazaj v hribe na grunt, kakor žene sina k očetovi smrtni postelji. Hotel je videti, kako umira njegov grunt.

Vse je še mirovalo, le ptiči so gostoleli

velike poneverbe. Bivši komisar dubrovaške občine je zapravil nad 800.000 din tujega denarja.

× **Novosadska občina** je najela 2 milijona dinarjev za napravo zaklonišč.

× **Blaskovitz — Hrvat.** Hrvatsko časopisje poroča, da je znani nemški general, ki je prvi vkorakal v Prago in sedaj v Varšavo, po rodu iz Karlovca iz rodovine Blaskovičev.

× **Zastrupljen z žganjem.** Neki kmet pri Varaždinu je kahal žganje. Dal ga je piti tudi šletnemu sinu, ki se ga je tako napil, da so ga komaj z zdravniško pomočjo rešili gotove smrti.

× **Strela** je ubila pri Kutašu v Srbiji hlapca in dva konja, ko je vozil več kmetov z dela domov. Drugi kmetje so ostali nepoškodovani.

× **Tatovine.** Tatovi vlamljajo po kmetih v razne domove in kradejo. V **Stožicah** pri Ljubljani je bilo vlomljeno v Ramovževo trgovino in odnešen pisalni stroj, vreden 3000 din. V **Voklem** na Gorenjskem so tatovi vdrli v stanovanje Golovej Helene in odnesli razne zlatnine v vrednosti 2500 din. Blizu Mirne peči je bilo vlomljeno v hišo Franca Mavca. Tat je odnesel zlato uro v vrednosti 2000 din.

× **Obesil se je 17letni Franc Varga** v Starem Bečeju, ker se je zbal kazni zaradi neprijavljenega samokresa.

× **Nabiranje koščic sliv, češpelj in breskev.** Posušene koščice češpelj, breskev in drugega koščičastega sadja se porabljajo za izdelovanje aktivnega oglja, s katerim so napolnjena cedilca za dihanje pri plinskih maskah. Koščice je treba dobro oprati, posušiti in hraniti na suhem, da se ne pokvarijo. Tako pripravljeno blago se more prodati izdelovateljem plinskih mask.

× **Za direktorja Poštne direkcije v Sarajevu** je bil imenovan dr. Fran Rapotec.

× **Uradniki pri šumski direkciji v Ljubljani** so bili na predlog ministra za šume in rudnike postavljeni na razpoložanje zaradi prenosa verskega zaklada na ljubljansko škofijo.

× **Za pomočnika zunanjega ministra** je bil imenovan Miloje Smiljanić, svetnik v istem ministertvu.

× **Železniška nesreča** se je pripetila pri Banja Luki. Več žel. vagonov se je utrgalo od tovornega vlaka in z vso silo priletelo v osebni vlak. Več kmetov potnikov je bilo ubitih.

× **Kazen za poslane dolarje v pismu.** Finančni organi so zaplenili na Sušaku denarno pismo, ki ga je poslala neka Irena Dekonja zagrebškemu trgovcu Milanu Rosnerju. V pismu je bilo 1327 dolarjev. Carinske oblasti so dolarje zaplenile, finančni minister je pa še kaznoval Dekonjevo z globo 90.000 din.

× **Občni zbor glavne zveze srbskih zemljoradniških zadrug** se je vršil preteklo sredo v Beogradu. Občni zbor je vodil predsednik Zveze bivši minister Voja Djordjević. Občnemu zboru je prisostvoval tudi zastopnik Nj. Vel. kralja.

Zdravo, pridno kmeto dekle, ki zna kuhati in ima veselje z vrtom in gospodarstvom, dobi takoj službo na večjem posestvu. Ponudbe poslati na uredništvo »Kmet. listac«.

Iz tujine

■ **V Romunijo** je pobegnilo okrog 70.000 poljskih vojakov. Romunija je vojaške begunce razorožila in internirala.

■ **Zastopniki ameriškega rdečega križa** so odpotovali na Francosko, da prouče možnost pomoči vojnim žrtvam.

■ **Dr. Šramek,** bivši češkoslovaški minister in predsednik češke ljudske stranke, je pobegnil v Pariz.

■ **Za upravnika** zasedene Poljske je imenoval kancler Hitler generalobesta Rundstada.

■ **Ruski trgovski parnik »Metalisk«** je bil potopljen v Finskem zalivu od neznane podmornice. Večina mornarjev se je rešila. Druga ruska ladja »Pionir« se je morala na zahtevo tuje podmornice umakniti k obali, kjer je nasledla.

■ **Rdeč križ** je praznoval 75letnico ustanovitve. V Zenevi je bil pred 75letni sklenjen mednarodni dogovor o pomoči ranjencem v slučaju vojne. V te svrhe je bila organizirana mednarodna organizacija Rdečega križa. Bolnice in obvezovališča, označena z rdečim križem, bi se po mednarodnem dogovoru ne smela obstreljevati ali bombardirati iz zraka. Totalitarna vojna se pa ne drži nobenih dogovorov in se prav bolnice po navadi najprej obstreljujejo.

■ **Ruske čete** v Ukrajini in Belorusiji so sprejeli prebivalci z velikanskim navdušenjem. Kmetje so jih pričakovali s cvetjem v roki. Povsod, kamor so prišle ruske čete, jih je prebivalstvo sprejelo kot osvoboditelje izpod stoletnega jarma plemenitav. Veleposestniki so večinoma pobegnili v Romunijo. Rusi so takoj po prihodu svojih čet v osvobodene kraje odprli ukrajinske in beloruske šole, odprli cerkve in ustanovili časopisje v ukrajinskem in beloruskem jeziku.

■ **Rusija** ima 200 podmornic v vseh svojih lukah.

■ **Več ruskih križark in 50 podmornic** je odplovalo v Baltičsko morje, da izsledijo tuje podmornice, ki napadajo ruske ladje.

■ **Napise brišejo.** Za časa abesinske vojne je bilo po rimskih ulicah polno napisov proti Angliji zaradi sankcij. Policija v Rimu je ukazala, da se morajo sedaj vsi ti napisi odstraniti.

■ **Francoski listi poročajo,** da je bilo do konca preteklega tedna potopljenih 12 nemških podmornic.

■ **Poljski letalci.** Desetim poljskim letalcem se je posrečilo pristati na Škotskem, kjer so se javili kot prostovoljci v angleško armado.

■ **Več nemških letal** je napadlo angleške vojne ladje. Nemška poročila trdijo, da so 250 in 500 kg težke bombe zadele nekatere ladje.

■ **Francoska vlada** je razpustila komunistično stranko. Njeno časopisje je bilo že preje ustanovljeno. Tudi na Angleškem nameravajo razpustiti komunistično stranko.

■ **Rusi** so prepovedali finskim trgovskim ladjam pluti po Nevi v Ladoško jezero.

■ **Angleška letala** so tudi pretekli teden bombardirala nemška mesta z letaki. Razmetali so 18 milijonov letakov, na katerih je bila napisana trditev ameriškega novinarja o nalaganju ogromnih vsot denarja v inozemskih bankah od nekaterih voditeljev nemške narodno socialistične stranke. Ameriški novinar trdi, da so dr. Göbels, Göring, von Ribentrop, Hess in drugi naložili okrog 1 milijarde in pol dinarjev v inozemskih bankah. Ameriški novinar navaja točne vsote, imena bank in imena posredovalcev, ki so depar naložili. Berlinska uradna poročila trditve ameriškega novinarja pobijajo in pravijo o njih, da so gola izmišljotina, ki jih je naročil angleški minister za propagando.

■ **»Bremen«**, največja nemška potniška ladja se je zatekla v rusko severno luko Murmansk, ko so jo zasledovale angleške vojne ladje.

■ **Stekel volk** je napadel v Indiji 35 oseb, od katerih jih je pet steklini podleglo. Steklega volka so ubili.

■ **Smrt poljskega generala.** Znani poljski general Zelikovski, ki je leta 1920. vpadel s svojimi četami v litovsko obmejno mesto Vilno in ga priključil Poljski, je sedaj padel v boju z ruskimi četami ob litavski poljski meji.

■ **Novi angleški vojni proračun,** ki ga je predložil finančni minister Simon parlamentu, znaša okrog 2000 milijonov funtov ali 440 milijard dinarjev. Za kritje teh izdatkov bo vlada uvedla nove davke. Finančni minister je rekel,

krog in krog po gošči in gozdu ter polnili vso dolino s svojim nič hudega slutečim veseljem. Škrjanček se je dvignil z opustošene njive tako visoko, da je ves utonil v sončni svetlobi, ki se je že bogato razlivala po gorskih vrhah, medtem ko v dolino še ni prodrla.

»Gnezdo ima na njivi,« je pomislil kmet in previdno iskaje obšel vso njivo. Nenadoma je zafrotalo izpred njegovih nog. Biti je morala senička, ki je čepela na mladičih. Res je kmet pod šopom trave zagledal štiri gole ptičke, ki so morda komaj pred dobrim dnem zlezli iz lupine. Kaj naj bi počel z njimi.

»To je kratko življenje,« je pomišljal in nekaj se je upiralo v njem.

Skrbno je pobral gnezdo in ga prenesel višje k gozdu, medtem ko sta ga stara venomer obletavala. Tedaj se je spomnil, da ptički radi zavrzajo gnezdo, po katerem je brskala človekova roka.

»Zdaj bodo mladički stradali in za lakotjo poginili. To je hujše kakor utoniti. Le čemu hočemo ljudje vedno igrati Boga?«

Delavci so prilezli iz lesenih barak in spustili zapornice pri potoku. Zdaj se je začelo umiranje. Kmet je sedel visoko gori na breg in tesno mu je bilo pri srcu. Odtod je lahko videl ves svoj grunt. Na nasipu je čepelo nekaj laških delavcev, ki so zategnjeno peli neko pe-

sem. Bilo je, kakor da pojo nagrobno njegovi kmetiji.

Ob nasipu je nastajalo jezerce, ki se je počasi širilo in kakor polž z rožički tipalo z vodo višje in višje. Polagoma je voda tu in tam že bušnila čez breg in se jela kradoma razlirati po poljih in travnikih.

»To bo počasno umiranje,« si je dejal kmet, ki je pričakoval vse hitreje naraščanje vode, »vendar ostanem pri tebi, moj blagi grunt, dokler ne bo končano!«

Ves dan je tako presedel na brežini in gledal, kako je kos za kosom zemlje izginjal v vodo. Kadar je voda prodrla do kakega travnika, je ta najprej za nekaj trenutkov vzcvetel in zablestel v sončnem svitu, kakor da sprejema smrt kot svojo prijateljico. Toda voda, ki je bila še skrita v travi, se je dvigala vse višje in višje, se je vzpenjala ob steblih in bilkah, je preplavila zelene liste in je kmalu segla že do cvetnih koškov in latja. Tedaj je prišla vsa njena hinavščina do veljave. Nenadoma je bilo vsega konec. Razkošje cvetja in barv se je spremenilo v sivo mlako in smrt je ostala edini gospodar. V cvetnih zvončkah so bile ujete in od sladkosti omamljene čebele in druge žuželke, ki so vse potonile. Nad vodo so podhrtevali beli, rjavi in rumeni metulji. Sedali so na posamezne bilke, ki so še molele iz vode, in

bilo je, kakor da brezskrbno pijejo iz morja smrti.

Proti večeru se je pripetilo nekaj nenavadnega. Voda je dosegla rušo pod brežino. Nagel gib je predramil kmeta iz zamišljenosti, ko pa se je ozrl, je zagledal miško, ki je plaho bežala proti njemu, a ko ga je zapazila, se je še bolj prestrašila in je kakor puščica zletela mimo njega. Za njo je prihitelo iz trave celo krdelo miši in se valilo kakor rjav val navkreber ter se končno razgubilo med grudami.

Spričo tega je postal pozoren in je zdaj opazil tudi razno drugo živad. Roji kobilic, vmes nekaj murnov, so veselo skakljali mimo, kakor da jim je beg šegava igra. Kako naj bi bila voda kos njihovemu skakljanju? Nekateri so se še obotavljale in v preziranju nevarnosti hlastno glodale sočne liste in bilje. Drugače se je godilo zlatim minicam. Te so bile do smrti prestrašene in so v plahi naglici gomazele navkreber. Z njimi so tekmovali ruse in črne mravlje. Mnogo jih je splezalo na travne bilke in so menile, da so na ta način rešene.

Kmeta je mikalo, da bi jih pregnal od tamkaj, vendar je pomislil:

»Saj se tudi ljudje včasih rešimo na bilko in mislimo, da smo pametni. Nočem zopet igrati Boga.« (Dalje)

da kakorkoli so težke žrtve in visoka cena, ki jo bodo morali plačati Angleži, morajo imeti pred očmi, da je ta cena za svobodo Anglije in vse Evrope.

■ **Odstavljen slovaški poslanik.** Slovaški poslanik Milan Harmane je bil odstavljen in zoper njega je uvedeno kazensko postopanje. Ker je angleški vladi poslal pismo, v katerem je protestiral proti politiki slovaške vlade in izjavil, da ves slovaški narod simpatizira z Anglijo.

■ **Vdova maršala Pilsudskega** je prispela z letalom na Švedsko- odkoder je nadaljevala pot v London. Vdovo spremljata obe hčerki.

■ **Na Madžarsko** je pobegnilo nad 100.000 begunce viz Poljske. Največ je med njimi vojaštva.

■ **Anglija** je naročila v Ameriki za 58 milijonov dolarjev vojnih letal.

■ **Poljski petrolejski vreleci**, ki so sedaj v ruski posesti, so že zopet v obratu. Poljska vlada je petrolejske črpalke pri umiku pokvarila in poškodovala vse naprave petrolejskih vrelcev. Čeprav se je smatralo, da bodo popravila trajala najmanj leto dni, so Rusi nekatere vrelce že počistili in spravili v obrat.

■ **Potres.** Na zapadni obali Male Azije v okolici Smirne je nastal silen potres, ki je porušil veliko hiš in zahteval več človeških žrtev. Potres je povzročil ogromno škodo.

■ **Papež** je sprejel skupino Poljakov, ki jih je vodil kardinal Hlond. Sv. Oče je izrazil upanje, da Poljaki kljub temu, da so bili premagani, ne bodo trpeli v svoji veri.

■ **Bivši predsednik čehoslovaške vlade** g. dr. Milan Hodža je prispel v Pariz.

■ **Letalska zveza med Rusijo in Bolgarijo.** Poveljnik bolgarskega vojaškega letalstva polkovnik Božidov je odpotoval pretekli teden v Moskvo, kjer je podpisal dogovor o uvedbi rednega letalskega prometa med Moskvo in Solijo.

■ **Rusija** namerava odkupiti od Bolgarije vso kmetijsko proizvodnjo, ki jo ima ta za izvoz. Do sedaj je izvažala Bolgarija okrog 80% svojega blaga v Nemčijo.

■ **Ruske petrolejske rezerve** znašajo ogromno množino treh milijard ton, kakor piše časopisje.

■ **Mnogo cerkva** so zaprli v Nemčiji zaradi zaščite prebivalstva pred zračnimi napadi.

■ **Trocki**, znani židovski boljševik, ki ga je Stalin izgnal iz Rusije, silovito napada sedanjega rdečega carja in mu očita, da se je udinjal fašizmu in izdal komunistične interese.

■ **Portugalska** je stopila na angleško stran. Portugalska vlada je dala Angliji na razpolago 12 vojnih ladij, ki bodo pomagale angleški vojni mornarici opravljati kontrolno službo na Atlantskem morju. Nemške mornarice ne bodo mogle dobivati v portugalskih lukah ne zatočišča in

ne petroleja. Franciji in Angliji bo dala Portugalska na razpolago tudi svoje luke in obalo.

■ **Vojna proti podmornicam** je čim dalje bolj uspešna, je napovedal v parlamentu angleški mornariški minister Winston Churchill. Rekel je dalje, da so sedaj že skoro vse trgovske ladje opremljene s potrebnim orožjem za obrambo pred podmornicami.

■ **Dobre posledice** je že pokazala ruska soseščina z Madžarsko pri podkarpatskih Rusih, ki jih je okupirala Madžarska po razpadu Čehoslovaške. Te dni je namreč dovolila madžarska vlada bivšemu ministru Podkarpatske Rusije Brodiju, da je pričel izdajati časopis v ruskem jeziku. List se imenuje »Ruska pravda«.

■ **Nemška podmornica** je potopila v bližini norveške obale finsko ladjo »Martiradu«, ki je vozila tovor lesa za Anglijo. Posadka potopljene ladje se je rešila.

■ **Tudi Vatikan** se pripravlja na obrambo. Vrše se vaje proti letalskim napadom in poskusi z zatemnitvijo. Papeževa straža je dobila plinske maske. Zenski in otrok ne bodo odstranili iz vatikanskega mesta.

■ **Angleži** so do preteklega tedna zaplenili 150.000 ton nemškega blaga, ki so ga hotele razne ladje vtihotapiti v Nemčijo. Vrednost tega blaga znaša 125 milijonov dinarjev.

■ **Angleške vojne ladje** so zapustile Črno morje in odplule v Sredozemsko morje.

■ **Italijanska vlada** je nakupila v Rusiji 67 tisoč ton petroleja.

■ **Svetovna vojna** je pobrala ne samo na milijone človeških žrtev, temveč je zahtevala tudi 762.000 konj, ki so poginili vsled bolezn

in izčrpanosti in 115.000 konj, ki so bili na fronti ubiti.

■ **Zidje** bodo vstopili prostovoljno v angleško vojsko in se borili na strani Anglije.

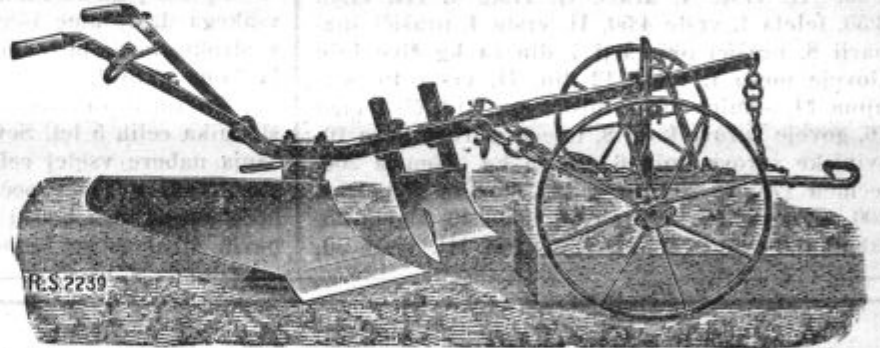
■ **Visoki komisar** v mestu Gdansk, ki ga je postavilo društvo narodov, se vrača v Švico.

■ **Trgovinska pogajanja** so se pričela pretekli teden med Belgijo in Nemčijo. V Bruselju je prispelo večje število nemških trgovinskih strokovnjakov. Belgija poskuša ohraniti kljub vojni in pomorski blokadi Nemčije, svobodno trgovino po morju in trgovske veze z vsemi vojskujočimi se državami.

■ **Maginotova obrambna črta** je po mnenju Francozov nepremagljiva. Utrjen pas Maginotove črte se razteza 360 km od Švice do Luksemburga ob nemški meji. V širino segajo utrdbe 150 km daleč v notranjost Francoske. V zadnjih letih so podaljšali utrjeni pas še ob belgijski meji do morja. Maginotova linija je stala nad 100 milijard dinarjev.

■ **Ruski ledolomilec »Sedov«** bo moral že tretjo zimo prebiti v severnem ledenem morju. Pred dvema leti je odplul »Sedov« z večjo posadko učenjakov in strokovnjakov v območje severnega tečaja, da bi proučili možnost plovbe iz evropske v azijsko Rusijo. V severnem ledenem morju je »Sedov« zamrznil in obstal. Vsi poskusi, da bi ladjo rešili so se do sedaj ponesrečili. Z letali so mogli rešiti le večji del posadke. Domov so prepeljali 184 oseb, na »Sedovu« pa je ostalo še 23 mornarjev in učenjakov, ki se pripravljajo na tretje prezimljenje. Rusija gradi sedaj ogromen ledolomilec »Molotov«, ki bo skušal razbiti debele ledene plošče okrog »Sedova«.

Sack-ovi plugi so najboljši

Dospela je nova pošiljatev Sack-ovih plugov. Naročite takoj, ker je pričakovati podražitev surovin in s tem tudi plugov. Dalje nudimo po ugodnih cenah razno drugo kmetijsko orodje, stroje, zaščitna sredstva, umetna gnojila in razna hraniva ter druge potrebščine. V zalogi jih ima

Kmetijska družba in njena skladišča v Celju, Konjicah, Mariboru in Novem mestu

Iv. Nemeec:

MOLK

(Nadaljevanje)

Sla sem in ocedila rane, nato smo ga pa spravili v toplo sobo k Slanovim.

Mu je zelo hudo?

Na glavi ima globoko rano od steklenice; po rebrih in po hrbtu pa je ves moder od bunk. Zdravnik pravi, da bo okreval ker je močne narave.

Anka! Spomni se Anka, da si dekle, da si žena — vse žene smo obsojene na trpljenje, je globoko zahropila Mica, po licu pa so ji pritekale debele solze in druga za drugo padale na tla.

Mica... A... Mica — oh-hhh! je bruhnila Anka v jok in objela Mico okrog vratu. Sveže prsi so ji drhtele, lice pa je izražalo zaničevanje in grozo.

Potrpi Anka! Ne pozabi, da se samo s trpljenjem kaj doseže. Tisti, ki trpe, razumejo življenje. tisti tudi vedo, kje je krivica in kje je pravica.

Zdi se mi, da je mojih dvajset let ena sama pot žalosti, golo trpljenje za košček kruha! —

Verujem ti Anka, ker se tudi meni zdi, da trideset let delam radi tega...

Trpite!

Moram! Včasih imam občutek, ne, saj tako živim vsak dan: zjutraj vstanem in delam do pozne noči... in zopet: zjutraj vstanem in delam do pozne noči! —

Anki so vzdrtle ustnice, modre oči pa so ji plavale v mokrih jamicah, ki sta izgledali kakor vir majhnega potoka.

To se ponavlja iz dneva v dan, iz tedna v mesec, iz leta v leto, potekajo leta, toda jaz garam in delam, moja duša ne pozna vesele ure.

Trdo je za vas, Mica; meni pa nihče ne prizanaša! Pri hiši ima včasih dekle tudi kakšno razvedrilo, pri nas tega ne poznamo. Takšna punca naj dela, drugo ne rabi; pravi oče. Če bi samo pomislila na kaj drugega, bi me oče pretepel.

Pravijo, da je to vzgoja, je menila Mica in obrisala oči.

Vsak dan mi pridiga oče: Delaj, da se boš kaj naučila. Pred nekaj dnevi mi je Tone prinesel za rojstni dan knjigo, pa nisem...

Priden je Tone! Kaj pa je pisalo v knjigi? Ne vem, zdi se mi, da je pisalo o »ženski pravici! Oče mi je knjigo iztrgal iz rok in pogal v peč. Trave žet! — je zarjul, da ne boš zastoj posedala. Bila je sicer nedelja, toda jaz sem morala v razvedrilo žeti travo.

Teško je to, Anka in mučno za nas uboge ljudi. Zdi se mi, Anka, da smo drug drugemu zver, da drug drugega mučimo, trpinčimo in sami ne vemo zakaj!

Zbežala bom, zbežala bom kamorkoli, ko me pa dom samo sovraži. Zverina ne postopa tako z mladiči kakor z mano oče.

Cez streho je pritisnil severnjak in zagnal snežno meglo Mici in Anki v lice, ki sta skoraj pozabili na mraz.

Mrzlo je tukaj, se je stresla Mica! Stopi v kuhinjo Anka, takoj prinesem droženke; za mazo bo še dovolj! — Da, da, marsikateri oče ne ve, da je oče, pa vendar ima otroke, je govorila Mica bolj zase in stopila po žganje.

Baltik zagotovljen Rusiji

Po sklenitvi prijateljske pogodbe z Estonsko bo Rusija sklenila podobne pogodbe z Latvijo, Litvo in menda tudi s Finsko. Tako bodo vse štiri baltške države povezane v rusko interesno območje, pri tem pa bodo vendar ohranile svojo resnično suverenost, ter popolno nacionalno svobodo.

Prav v tem pa je bistvena razlika med tako medsebojno povezanostjo držav in med ustvarjanjem protektoratov. Ob primerni izgradnji povezanosti velikih in malih držav ob popolnem spoštovanju njih narodnih pravic, suverenosti in ozemlja po sedanjem ruskem vzoru bi kmalu bila izvedljiva zamisel združenih držav v Evropi, kar bi pomenilo za vse človeštvo nepopisno olajšanje in blagoslov, ki bi blagodejno vplival, ne lefa, ampak stoletja!

Sejmi

- 8. oktobra: v St. Vidu/Blokah, Rakičanah.
- 9. oktobra: v St. Vidu/Stični, Središču, pri Sv. Krištofu, v St. Janžu/Dravogradu.
- 10. oktobra: v Kamniku, Ormožu, Mariboru, Rajhenburgu, Vuzenici, Dol. Lendavi.
- 11. oktobra: v Radečah/Zid. mostu.
- 12. oktobra: v Sodražici, Teharjih, Turnišču.
- 13. oktobra: v Kapli.
- 14. oktobra: v Brežicah, Celju, Trbovljah.

Živinski sejmi

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Slovenskih Konjicah v preteklem tednu: Voli II. vrste 450 din, voli III. vrste 4—, telice II. vrste 450, III. vrste 4, krave II. vrste 4, III. vrste 350, teleta I. vrste 450, II. vrste 4, prašiči špeharji 8, prašiči pršutarji 7 din za kg žive teže Goveje meso I. vrste 12 din, II. vrste 10, svinjina 14, slanina 16, svinjska mast 18, čisti med 16, goveje surove kože 8, telečje surove kože 10, svinjske surove kože 6 din za kg. Pšenica 200, ječmen 175, rž 200, oves 150, koruza 150, fižol 200, krompir 90, lucerna 60, seno 40, slama 25, jabolka I. vrste 150, II. vrste 100, III. vrste 50,

bruške I. vrste 200, II. vrste 150, III. vrste 75, pšenična moka do 325, koruzna moka 200, ajdova moka 250 din za 100 kg. Navadno mešano vino pri vinogradnikih 4 do 5 dinarjev za liter, finejše sortirano vino 6—7 din za liter. Drva 70 1 kub meter, jajca 0-75 din za komad, mleko 150 din za liter in surovo maslo 28 din za kg.

Vrednostni papirji

Ljubljana: 7% investicijsko posojilo 92—93, agrari 54—55, vojna škoda promptna 392—395, begluške obveznice 69—70, dalm. agrari 68 do 69, 8% Blerovo posojilo 86—88, 7% Blerovo posojilo 83—85, 7% posojilo Drž. hip. banke 88 do 90, 7% stab. posojilo 91—92. — Delnice: Trboveljska 155—165.

Uradni tečaji za oktober

London 1 funt	175'90—179'10
Pariz 100 frankov	99'35—101'65
New York 100 dolarjev	4363'—4423'—
Zeneva 100 frankov	995'—1005'—
Amsterdam 100 gold.	2328'50—2366'50
Bruselj 100 frankov	741'50—753'50

Petletni vladar cerkve in države

Tibet, po naše pomeni to »Streha svet«, je gorska pokrajina v osrednji Aziji, ki ima svojevrstno ureditev.

Vrhovni cerkveni in svetni vladar te dežele je dalai-lama. Po njih veri se človeška duša po smrti telesa preseli v novo telo človeka, ki se tedaj pravkar rodi. To preseljevanje traja tako dolgo, dokler se duša ne izpopolni toliko, da odide v nirvano — večni mir in se potopi v nič.

Spričo tega visoki dostojanstveniki po smrti vsakega dalai-lame iščejo njegovega naslednika v otroku, ki se je tedaj rodil, ko je prejšnji dalai-lama umiral.

Po smrti zadnjega dalai-lame so iskali naslednika celih 5 let. Seveda se okrog tega vprašanja nabere vselej cela kopa spletk in kovarstev. Tudi v Tibet počasi prodira nov duh, ki hoče narod osvoboditi meniške nadvlade. Teh novih struj so se lame zbal in se končno po

petletnih intrigah in medsebojnih borbah zednili za novega dalai-lamo v osebi petletnega dečka, otroka siromašnih staršev, ki so ga poiskali nekje v notranjosti dežele.

Petletni človek pa seveda ne more vladati. Po tibetanskih postavah doseže vladar polnoletnost s 17imi leti. Dotlej v njegovem imenu opravlja cerkvene in svetne vladarske posle nekak meniški regentski svet. Ta tudi rad poskrbi, da novi dalai-lama nikoli ne doseže polnoletnosti, ali pa se kmalu po njej poslovi od življenja.

Tako je deveti dalai-lama umrl v 11. letu, deseti v 23., enajsti v 17., dvanajsti pa v 20. Le 13. dalai-lama je učakal 39 let, pravijo pa, da ima zasluge za to »visoko« starost njegova mati, ki mu je samia kuhala in pokusila vsako jed, preden je prišla na sinovo mizo. Tibetanski lame so baje mojstri v izdelovanju raznih pilul, ki človeka enkrat za vselej oproste telesne teže.

Kako dolgo življenje bo usojeno novemu dalai-lami, ki je po vrsti 14., bo pokazala bodočnost. Dolgo iskanje daje slutiti, da mu regentski svet ne bo preveč rad izročil oblasti, ako se malemu posreči doživeti polnoletnost.

Stopetdeset preizkušenih kuhinjskih receptov se imenuje nova kuharska knjižica, ki jo je spisala poklicna kuharica M. Ulčar po lastnih izkušnjah. Pisateljica te knjige je služila v najrazličnejših restavracijah, prebrodila že pol sveta, kakor sama pravi v uvodu in so v knjigi zbrani recepti za pripravo okusnih jedi neštetokrat preizkušeni.

Kdor hoče kuhati zdravo, dobro in tečno hrano, si lahko nabavi kuharsko knjižico za din 10—, ako pošlje denar v naprej po poštni položnici št. 14.259.

Kmetijski list izhaja vsako sredo. Naročnina znaša letno 30 din, polletno 15 din, za inozemstvo letno 50 din. Inzerati po tarifi. Pisemnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisov ne vračamo. Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter. št. 32-59. Račun pri poštni hranilnici št. 14.194.

Kmetijski hranilni in posojilni dom

reg. zadr. z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1

Telefon št. 28-47

Rač. pošt. hran. št. 14.257

Brzjavlj.: Kmetiskidom

Račun pri Narodni banki.

Eskontuje menice

Daje kratko-
ročna posojila

Izvršuje
ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

NOVE VLOGE
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%
vloge proti odpovedi — 5%
Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune

TISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tisk hitro in poceni!

ISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, Gregorčičeva ul. 23

TELEFON ŠTEV. 25-52

EKONOM

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Doživlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlarske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnena dušika, čilekega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo opekarnarstva, Karlova, za vse vrste zidne in strešne opeke.